

La llei de Memòria facilita als 'jeltzales' recobrar el palauet del Cervantes a l'Avenue Marceau, en mans de l'Estat espanyol

El PNB, a punt de tornar a París

ÀLEX TORT
Barcelona

Fa anys i panys que el PNB remou cel i terra per recuperar el palauet de París, al número 11 de l'Avenue Marceau, on es va instal·lar el Govern basc a l'exili del 1937 al 1940 i del 1944 al 1951. Des de llavors està en mans de l'Estat espanyol i avui és la seu de la biblioteca Octavio Paz de l'Institut Cervantes. Ara la tramitació recent al Congrés de la llei de Memòria Democràtica podria obrir la porta perquè els jeltzales recobrin l'immoble, però aquest cop no han fet soroll. No és estrany. No els calen escarafalls, perquè si s'aprova la norma el partit nacionalista ho té a tocar.

La clau és gairebé al final del text proposat i registrat pel Govern central, en una disposició addicional, la novena (vegeu els articles adjunts). L'articulat permet esquivar i deixar sense efecte totes les traves i sentències judicials que hi ha hagut fins ara perquè el PNB aconsegueixi la propietat de iure. Fonts parlamentàries asseguren que és un punt que el partit va pactar incorporar a la llei amb la Moncloa "amb discreció", un extrem que no confirmen des de les files dels jeltzales, però sí que admeten que són "plenament conxeadors" de la disposició addicional.

La història de la propietat del palauet és enrevessada. A grans trets, la formació basca explica que el van adquirir el 1937 del matrimoni nord-americà Alfred Benhaim i Hélène Brown. A les escriptures de compravenda hi figurava l'empresari Marino de Gamboa, vinculat al partit, perquè s'hi establís primer la delegació del Govern basc a París, i a partir del 1939, la seu del mateix executiu d'Euskadi a l'exili.

Va durar poc. La Gestapo va entrar a l'immoble el juny del 1940 i el va cedir al règim de Franco, que hi va establir la seva base per a tasques d'espionatge i confiscació de béns mitjançant la Comissió de Recuperació, ideada per apoderar-se de tots els béns que van ser salvaguardats a l'estranger pels republicans.

També des d'aquí, per exemple, es van coordinar agents de la policia espanyola, entre ells el comissari Urraca Rendueles, per capturar el president Lluís Companys i perseguir el lehendakari José Antonio Aguirre.

L'ambaixada espanyola va obtenir el 1941 -fermament el 1943- el permís judicial francès per embargar tots els béns de l'Avenue Marceau. La tapadora d'adjudicar la propietat a Finances et Entreprises, societat anònima amb què els bascos van mirar d'esquivar la confiscació abans que els nazis entrenessin a París, no va funcionar.

El Govern basc va poder tornar al palauet l'any 1944, amb la fugida dels nazis i els franquistes. A partir del 1945 i fins al 1951 es van obrir una sèrie de litigis per deixar

LA DISPOSICIÓ ADDICIONAL SOBRE BÉNS I DRETS CONFISCATS A L'ESTRANGER

1. Les disposicions previstes a la llei 43/1998, del 15 de desembre, de Restitució o Compensació als Partits Polítics de Béns i Drets Confiscats en aplicació de la normativa sobre responsabilitats polítiques del període 1936-1939, seran aplicables als béns i drets obtinguts a l'estranger en execució de l'acord internacional signat entre l'Estat espanyol i la República de França el 25 de febrer del 1939 (acord Bérard-Jordana), la llei del 30 de gener del 1940 i el decret del 6 de maig del 1940, encara que el títol de propietat del Regne d'Espanya hagués estat atribuït per resolucions administratives o judicials d'estats estrangers.

2. A més dels beneficiaris previstos a l'article 3 de la llei 43/1998, del 15 de desembre, també ho seran els partits polítics respecte als béns immobles i drets de contingut patrimonial o econòmic que haguessin pertangut a persones físiques o jurídiques vinculades als esmentats partits polítics amb caràcter fiduciari o sota qualsevol forma de cobertura jurídica sustentada en negocis o pactes d'interposició personal.

A París. El president del PNB, Andoni Ortuzar, es va fotografiar davant del palauet el 2018 per reclamar-ne la devolució

sense efecte les anteriors resolucions judicials. Finalment aquell darrer any, el 28 de juny, els representants bascos van ser desallotjats pel Tribunal Civil del Sena.

Des de llavors el PNB ha exigit una vegada i una altra recuperar

una de les seus de l'Institut Cervantes a París (té un altre edifici a prop del que reclama el partit), situat en ple centre de París, al denominat triangle d'or, on es concentra part del luxe de la ciutat.

Van negociar amb José María

Aznar, el 1996, a canvi del seu suport; també amb José Luis Rodríguez Zapatero. Van presentar proposicions de llei al Congrés, al Senat, apel·lant a la llei 43/1998, del 15 de desembre, de Restitució o Compensació als Partits Polítics

de Béns i Drets Confiscats... Res ha funcionat. El Tribunal Suprem va donar l'afer per tancat el 2003.

No obstant això, si es posa en marxa la llei de Memòria Democràtica el PNB ho tindrà pràcticament fet. Des del Congrés apunten que els articles de la disposició addicional estan fets ad hoc perquè la formació basca aconsegueixi el palauet -de fet, també podrien recuperar dues propietats més a França, a les localitats de Noyon i Compiègne-.

No consta, per exemple, que partits històrics catalans com ERC tinguin o reclamin propie-

Al Congrés afirmen que el text de la disposició addicional és ad hoc i pactat entre la Moncloa i els bascos

El partit va cedir la finca al govern a l'exili d'Euskadi; la Gestapo la va espoliar i la va deixar en mans del franquisme

tats a l'estranger arrabassats pel franquisme. Però la recuperació d'aquesta seu podria suposar una empenta més per obrir pas a reclamacions d'altres formacions i entitats civils que encara tenen immobles a Espanya en possessió de l'Estat des del franquisme.

Els penabistes prefereixen passar-hi d'esquitllentes, perquè hi ha la certesa que el PP i Vox d'una palla en faran un paller. L'edifici que va albergar el Govern basc a l'exili té un gran valor sentimental i simbòlic. I tot i que el PNB no ha expressat mai aquesta motivació, també té un valor econòmic: l'informe Galtier del 1989 el va taxar en 1.000 milions de pessetes, uns 6 milions d'euros. Només considerant la inflació a França fins al 2021, serien pel cap baix uns 10 milions actuals.●

ERC, Junts, PDECat i CUP exigeixen la devolució d'ateneus espoliats per Franco

À. TORT Barcelona

Gairebé cinquanta anys després de la fi del règim franquista, l'Estat segueix en possessió de béns immobles que van ser requisats el 1939 per la dictadura. I gairebé cinquanta anys després, encara avui entitats, ateneus i cooperatives han de reclamar la devolució d'aquestes propietats. El darrer intent serà al Congrés, en el marc de la llei de Memòria Democràtica, que va entrar a tràmit fa uns dies per procediment d'urgència, ja que, segons ha pogut saber La

Vanguardia, ERC, Junts, el PDECat i la CUP subscriuen una esmena que en demana el rescabament d'una vegada per totes.

"L'Estat restituirà en els termes establerts per la present llei els béns immobles i drets de contin-

A Catalunya s'han identificat fins a 291 propietats en mans de l'Estat de 232 entitats que van patir la requisita

gut patrimonial dels quals fossin titulars els ateneus, cooperatives i ens assimilats que els van ser confiscats en aplicació del decret del 13 de setembre del 1936, de la llei del 9 de febrer del 1939 de Responsabilitats Polítiques i la llei del 23 de setembre del 1939 sobre béns dels antics sindicats marxistes i anarquistes", es diu a l'escrit.

La iniciativa va a càrrec de la Federació d'Ateneus de Catalunya i la Xarxa d'Ateneus Represaliats. La doctora en Història Contemporània Neus Moran ha fet una ingent recerca sobre els ateneus i fins avui ha identificat a Catalu-

nya 291 propietats de 232 entitats que varen patir la requisita abans d'acabar la Guerra Civil. D'aquestes societats n'hi ha moltes d'extingides, però Moran assegura que es poden rastrejar les compravendes perquè els descendents obtinguin indemnitzacions.

L'esmena no reclama amb noms i cognoms el rescabament d'ateneus concrets i tampoc es limita a exigir la restitució per a entitats catalanes. És extensiva, per la qual cosa si s'aprova se'n podrien beneficiar autonomies com Extremadura, Andalusia o Castella i Lleó, on també hi ha força propietats encara en mans de l'Estat.●

Llegiu una versió més extensa de l'article a: www.lavanguardia.com